

“Ielu jaunatnes ABC”

mācību materiāls jaunajiem ielu
jaunatnes darbiniekiem

erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur

Erasmus+

TARTU
NOORSOOTÖÖ
KESKUS

Baltijas
Reģionālais
Fonds

Šī E+ līmeņa “Ielu jaunatnes ABC” rokasgrāmata ir sastādīta Tartu Jaunatnes darba centra (Tartu Noorsootöö Keskus, Igaunija) un Baltijas Reģionālā fonda (Latvija) sadarbības rezultātā, īstenojot Erasmus+ KA2 projektu.

Projekta vadītājs: Liisi Trumm

Satura veidotāji: Liisi Trumm, Elen Hermanson, Laura Anspuka, Maarja Enumäe un Aveli Otsa

Ilustrācijas: Elen Hermanson

Tulkojumi: “Mill.ee Tölkebüroo”

Līdzstrādnieki: Pärnu MONO, MONO Tallinn, Resiliences centrs, Liisa Tammoja un Karolin Valge

Šo projektu un mācību materiālu finansē Eiropas Savienība. Tomēr šeit paustais viedoklis un skatījums atspoguļo tikai autora(-u) uzskatus un ne vienmēr atbilst Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un kultūras izpildāģentūras (EACEA) nostājai. Par šeit sniegto informāciju nenes atbildību ne Eiropas Savienība, ne arī EACEA.

Šo mācību materiālu var pārpublicēt vai pavairot izglītības, zinātniskiem un bezpeļņas mērķiem, ja tiek norādīti autori un izdevējs.

© Tartu Noorsootöö Keskus, 2022

Funded by
the European Union

SATURS

Ievads 4

- Kas ir darbs ar jaunatni?
- Kas ir mobilais darbs ar jaunatni/
ielu jaunatnes darbs?
- Mērķgrupa

Ielu jaunatnes darba soļi 8

Kā sagatavoties? 9

- Labs ielu jaunatnes darbinieks
- Vērā ņemami preventīvie pasākumi

Kā tuvoties jauniešiem? 13

- Pirmā iespaida atstāšana
- Padomi un ieteikumi

Kā sarunāties un iejaukties? 16

- Sarunāšanās

Iejaukšanās

Kā pabeigt sarunu? 19

- Kad doties prom?
- Kā atstāt durvis atvērtas?

Kā reflektēt? 22

- Refleksija un datu vākšana
- Veiksmes un produktivitātes mērīšana
- Digitālā jaunatnes darba veiksmes un ietekme

Partnerorganizācijas 25

- Par projektu
- Partnerorganizācijas
- Ielu jaunatnes darba partnerorganizācijas
partnervalstīs

Bibliogrāfijas 30

Pielikumi

Ievads

“Nozīme ir labiem ieradumiem, kas veidojušies jaunībā.”

Aristoteles

Šis mācību materiāls ir domāts ikvienam, kurš vēlas uzzināt vairāk par saskarsmi ar jauniešiem uz ielas un sabiedriskās vietās. Lai arī šis mācību materiāls drīzāk ir domāts iesācējiem, tas tomēr var būt noderīgs arī jau pieredzējušiem jaunatnes darbiniekiem.

Šeit sniegtā informācija nav iekalta akmenī. Autori iesaka to pielāgot atbilstoši savām, sava reģiona un savas organizācijas vajadzībām.

Kas ir darbs ar jaunatni?

- Igaunijas Izglītības un zinātnes ministrija darbu ar jaunatni ir definējusi šādi: Darbs ar jaunatni ir apstākļu radīšana jauniešu personības daudzveidīgai attīstībai, kas ļauj jauniešiem pēc brīvas gribas darboties ārpus ģimenes, izglītības iestādes un darbavietas. (Igaunijas Izglītības un zinātnes ministrija, 2022.)
- Eiropas Savienības Padome ir definējusi darbu ar jaunatni šādi: Darbs ar jaunatni ir plašs termins, kurā ietvertas dažādas sociālas, ar kultūru, izglītību vai politiku saistītas darbības, kuras veic jaunieši, kas tiek veiktas ar jauniešiem vai kuras ir tiem paredzētas. Darbs ar jaunatni ir saistīts ar ārpusskolas izglītību, kā arī konkrētām brīvā laika darbībām, kuras veic profesionāli vai brīvprātīgi sociālie darbinieki, kas strādā ar jauniešiem, kā arī jaunatnes vadītāji. Darbs ar jaunatni tiek organizēts dažādi (to dara jauniešu vadītas organizācijas, jaunatnes organizācijas, neformālas grupas, vai tas tiek darīts ar jauniešu sociālo iestāžu un valsts iestāžu starpniecību).
- Tas tiek veikts dažādos veidos un vidē (piemēram, atvērtas piekļuves, jauniešu grupu un programmu, kā arī mobilā darba ar jaunatni veidā) (Padomes secinājumi ... 2013., 1. lpp.).
- Igaunijas Likuma par darbu ar jaunatni (2010.) 4.1. pantā ir precizēts, ka darbs ar jaunatni ir apstākļu radīšana jauniešu personības daudzveidīgai attīstībai, kas ļauj jauniešiem pēc brīvas gribas darboties ārpus ģimenes, izglītības iestādes un darbavietas. (Likums par darbu ar jaunatni, 2010.)
- Darbs ar jaunatni ir vispārīgs jēdziens, kas ietver dažādas metodes, tostarp atklātu darbu ar jaunatni. Šis jēdziens tiek plaši izmantots jauniešu centros.
- Eiropas Jaunatnes centru konfederācija ir noteikusi atvērta darba ar jaunatni Eiropā būtību un principus. Pamatojoties uz to, atvērtā darba ar jaunatni mērķis ir “pamatojoties uz jauniešu brīvu gribu, sniegt viņiem attīstību veicinošu un izglītojošu pieredzi, lai sagatavotu viņus aktīvai līdzdalībai demokrātiskā sabiedrībā un palīdzētu viņiem apmierināt savas attīstības vajadzības”.
- (Skat. arī European Confederation of Youth Clubs)

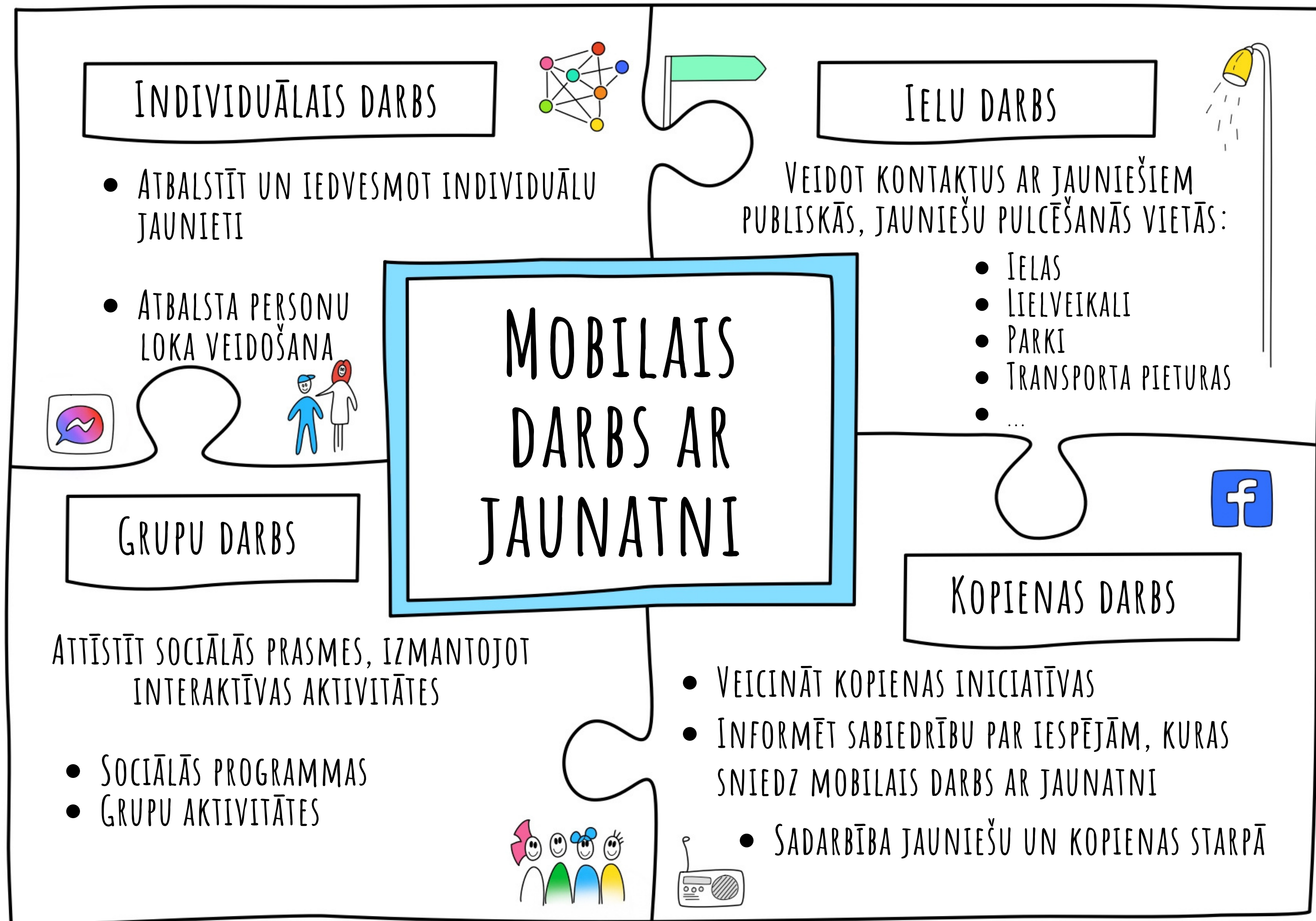
Kas ir ielu jaunatnes darbs?

Mobilais darbs ar jaunatni ir viena no preventīvajām jaunatnes darba metodēm. Tā mērķis ir izveidot un saglabāt uz uzticību balstītas attiecības ar jauniešiem, kā arī sniegt jauniešiem atbalstu un iespējas. Atvērts darbs ar jaunatni galvenokārt tiek veikts jauniešu centros, savukārt mobilais darbs tiek veikts vidē, kurā atrodas jaunieši. Tās var būt ielas vai citas publiskas vietas, tirdzniecības centri un pat internets.

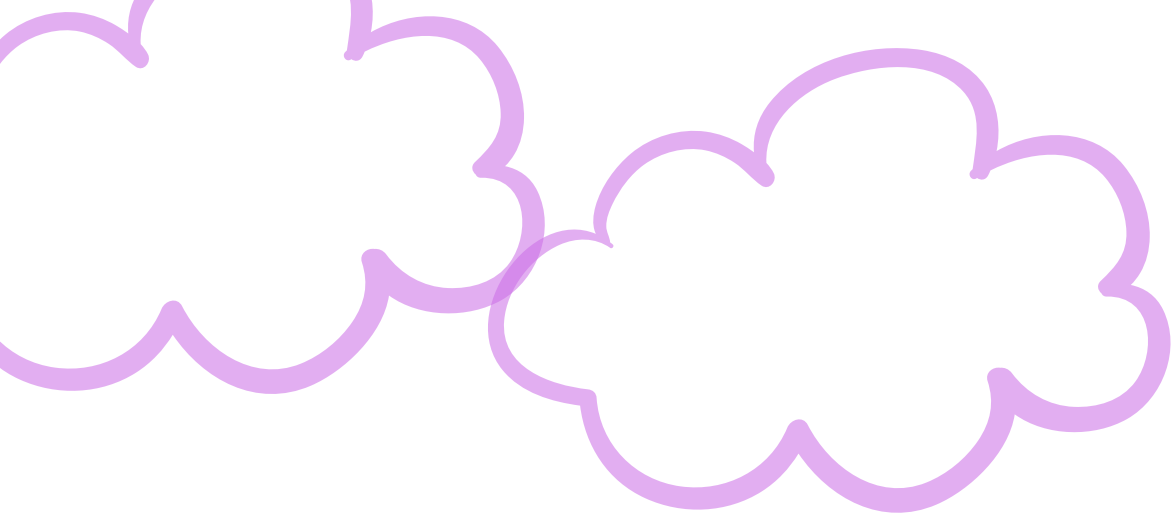
Mobilajam darbam ar jaunatni ir šādi apakšmērķi:

- Uz uzticību balstīta kontakta nodibināšana ar jauniešiem sabiedriskajās vietās
- Jauniešu informēšana par iespējām, ko piedāvā darbs ar jauniešiem, pamatojoties uz viņu vajadzībām
- Jauniešu sociālo prasmju attīstīšana
- Uz jauniešiem vērsta sadarbības tīkla nodrošināšana

Savukārt mobilu darbu ar jaunatni var iedalīt četrās kategorijās: individuālais darbs, darbs uz ielas, kā arī darbs ar grupām un kopienu.

Annely Reile, 2020

ĪELU JAUNATNES

DARBS

ĀRPUS JAUNIEŠU CENTRIEM

DARBS AR JAUNATNI IELĀS

Ielu jaunatnes darbu var iedalīt kategorijās: darbs ar jaunatni uz (detached work) un darbs ar jau ārpus jauniešu centriem (outwork).

Šajā mācību materiālā ga uzmanība pievērsta ielu jauni darbam, paskaidrojot, kas tas ir u to darīt, kā tam sagatavoties un kā tā mērķis.

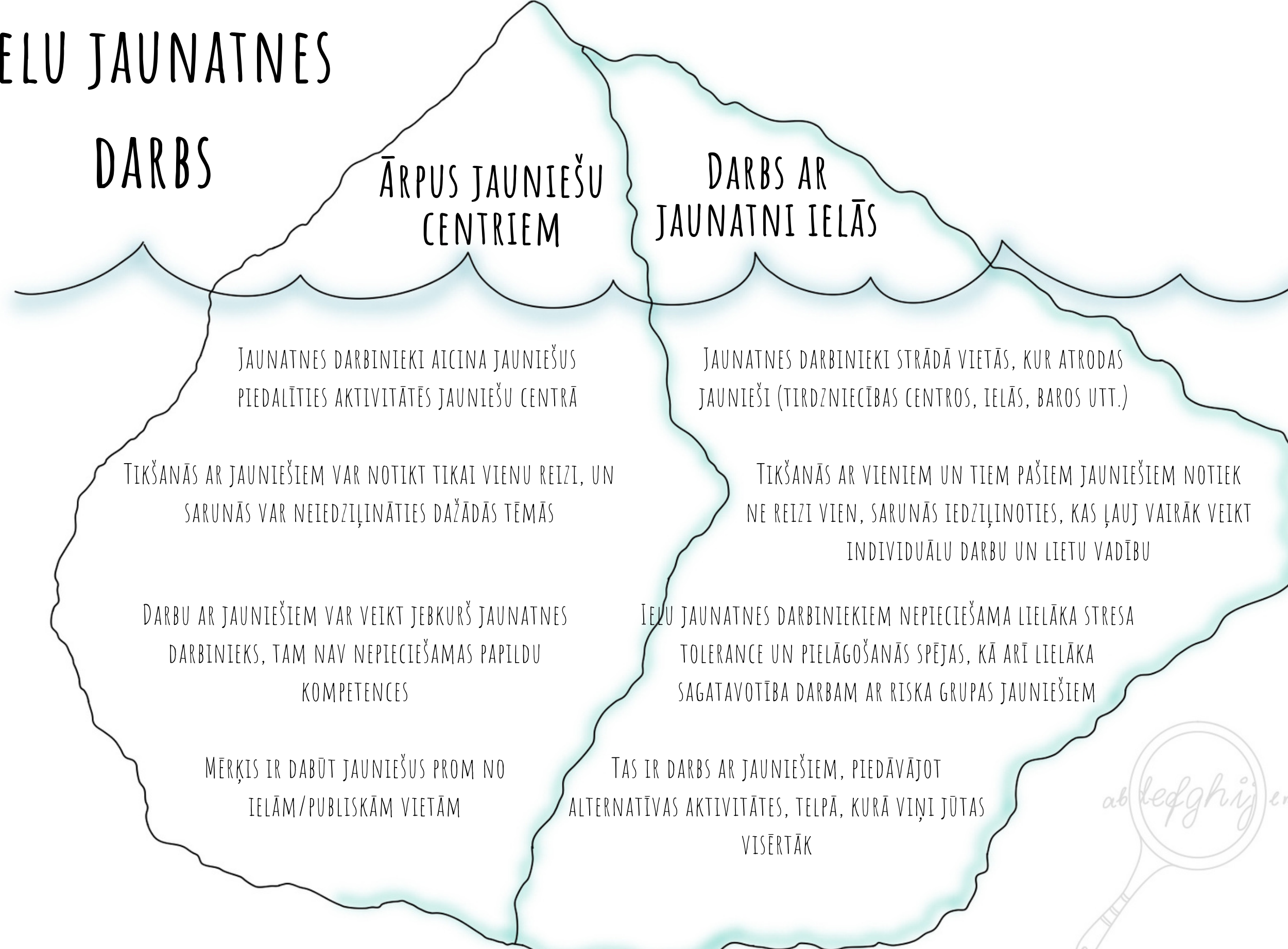

Mērķgrupa

Ir dažādi veidi, kā klasificēt jauniešus, kas atrodas sabiedriskajā telpā, tomēr Igaunijā visi jaunieši, kas atrodas uz ielas, tiek saukti par ielu jauniešiem. Tas tāpēc, ka ar terminu "ielu jaunieši" apzīmē ne tikai tos jauniešus, kuri dzīvo uz ielas, lieto alkoholu, narkotikas utt.

Mobilā darba ar jaunatni uzmanības centrā gan ir jaunieši ar riskantu uzvedību, taču tā gaitā iespējams veidot kontaktus un sakarus ar visiem publiskajā telpā esošajiem jauniešiem. Tas nozīmē, ka varam satikt gan tos jauniešus, kuriem nav, kur iet, gan tos, kuri ir uz ielas vienkārši tāpēc, ka tiem ir garlaicīgi. Tāpēc ielu jaunatnes darbs ir ne tikai preventīva, bet daudz plašāka darba ar jaunatni metode.

Vecuma ziņā mērķa grupa ir atkarīga no tā, kādas vajadzības tiek risinātas un kādi pakalpojumi tiek piedāvāti. Dažās valstīs par jaunatnes darba mērķa grupu tiek uzskatīti jaunieši vecumā no 7 līdz 30 gadiem. Igaunijā šis vecuma diapazons ir 7-26 gadi, tomēr katrs pakalpojumu sniedzējs izvēlas to vecuma grupu, kura ir piemērota tā izvirzīto mērķu sasniegšanai. Metodes, kas piemērotas 7 gadus veciem bērniem, acīm redzot, nedarbosies attiecībā uz 26 gadus veciem jauniešiem, un tas vienmēr ir vissvarīgākais, kas jāatceras.

Ielu jaunatnes darba soļi

Ielu jaunatnes darbs ietver piecus soļus: sagatavošanos, tuvošanos, sarunu un iejaušanos, sarunas pabeigšanu un refleksiju. Turpmākajās šīs rokasgrāmatas nodaļās ir detalizēti apskatīta katra no šīm darbībām, tostarp nepieciešamie rīki, metodes un piemēri, lai palīdzētu padarīt procesu skaidrāku un vieglāk izpildāmu.

Kā sagatavoties?

ATCERĪETIES PAR PUBLISKĀS TĒLPAS LIKUMU.

TĀ IR ATVĒRTA IKVIENAM, TĀPĒC MĒS VISI ESAM ATBILDĪGI PAR TĀS TĪRĪBU.

1. AR PARTNERI VIENOJĒTIES PAR IELU DARBA VEIKŠANAS DATUMU, LAIKU UN MĒRĶI.

2. VIENOJĒTIES PAR DETALĀ: UZ KURĀM VIETĀM JŪS DOSĒTIES, SADALĪET LOMAS, KĀDAS AKTĪVITĀTES VEIKSĪET.

3. SAGATAVOJĒTIES MENTĀLI: PĀRDOMĀJIET SARUNU UZSĀKŠANAS UN NOSLĒGŠANAS TAKTIKAS, SARUNU TĒMAS UTT.

4. SAKĀRTOJIET VISUS DIENAI NEPIECIEŠAMOS MATERIĀLUS UN APRĪKOJUMU.

5. ATSTĀJIET MAZLIET LAIKU, LAI AR PARTNERI PĀRRUNĀTU, KĀ ABI JŪTĀTIES, VAI IR VAJADZĪGAS KĀDAS PLĀNA IZMAIŅAS UTT.

LAI PALĪDZĒTU CĪTIEM VISPIRMS IR JĀPARŪPĒJAS PAR SEVI. PADOMĀJIET PAR SAVU DROŠĪBU UN ROBEŽĀM.

Sagatavošanās ir viens no svarīgākajiem aspektiem ielu jaunatnes darbā, jo īpaši mazpieredzējušiem darbiniekiem. Šajā posmā tiek noteikts laika grafiks, apmeklējamās vietas un mērķi, tiek apkopota nepieciešamā informācija un resursi, tiek atrasta kopīga valoda ar partneri, panākta savstarpēja vienošanās par noteiktiem jautājumiem, kā arī tiek veikta garīgā noskaņošanās ielu jaunatnes darba veikšanai. Šajā nodaļā ir paskaidrots, kas ir jādara un par ko ir jāpadomā pirms došanās ielās.

Viens no galvenajiem aspektiem, kas būtu jāņem vērā pirms ielu jaunatnes darba uzsākšanas un tā laikā, ir tas, ka jūs strādājat publiskajā telpā, proti, telpā, kas paredzēta visiem pilsoņiem. Tāpēc ikvienam ir pienākums nodrošināt to, ka šī telpa saglabājas tīra, pieejama un visiem droša. Jaunatnes darbinieku uzdevums ir izskaidrot jauniešiem publiskās telpas izmantošanas noteikumus.

Tikpat svarīgi ir atcerēties to, ka, lai jūs varētu palīdzēt un atbalstīt kādu citu, jums, pirmkārt, jāparūpējas par sevi. Nezaudējiet sava prāta asumu un uzņemieties atbildību par savu veselību! Tas nozīmē, ka visos savos lēmumos pirmām kārtām jāvadās pēc savas drošības. Tas ir jādara gan tad, kad apsverat iejaukšanos kādā situācijā, gan tad, kad izlemjat, kad vērsties pie jauniešiem un kad ne. Vissvarīgākais ir neveikt ielu jaunatnes darbu vienatnē, bīstamos rajonos vai vēlu vakarā.

Otrkārt, ir svarīgi saprast, ka mēs neejam ielās, lai lasītu jauniešiem morāli vai kritizētu viņu izvēles. Jaunieši jāuzskata par līdzvērtīgiem partneriem. Tas nozīmē, ka jaunatnes darbiniekiem ir jābūt godīgiem, pieklājīgiem un cieņpilniem un ka jāsapaida tāda pati uzvedība arī no jauniešiem. Vienlīdzīga partnerība nenozīmē pārāk lielas atbildības uzlikšanu jauniešiem, kas pārsniedz viņu spējas. Nepilngadīgajiem nevar uzlikt tādu pašu atbildību kā pieaugušajiem, organizējot pasākumus, rakstot projektus vai darot ko citu, taču viņi var mācīties no jaunatnes darbiniekiem, lūgt atbalstu vai norādījumus, saņemt atgriezenisko saiti un pārdomāt savu attīstību un kļūdas.

Treškārt, pirms došanās ielās ir jāpadomā, ko vēlaties sasniegt, proti, kāds ir dotās dienas mērķis. Vienlaikus ir svarīgi padomāt par to, kādus mērķus potenciāli iespējams sasniegt ar ielu jaunatnes darbu un kuri no piedāvātajiem pakalpojumiem vietējiem jauniešiem ir tiešām nepieciešami. Pirms darba uzsākšanas ir arī jāsaprot, kādas ir jaunatnes darbinieku personīgās stiprās un vājās puses (proti, kādas ir to kompetences un trūkumi).

Tas nozīmē, ka mērķis cita starpā var būt atkarīgs arī no šādiem apstākļiem:

- cik pieredzējuši un kompetenti ir jaunatnes darbinieki,
- cik daudz laika ir iespējams atvēlēt ielu jaunatnes darbam,
- cik daudz laika jaunatnes darbiniekiem atvēlēts turpmākajām darbībām,
- par kādām tēmām jaunatnes darbinieki ir gatavi runāt ar jauniešiem
- utt.

Ir svarīgi zināt un saprast, ka pat tad, ja tiek izvirzīts konkrēts mērķis, tas dažkārt ielu jaunatnes darba gaitā var mainīties, tāpēc ir jābūt elastīgam. Tas var notikt, piemēram, ja mērķis ir veikt novērojumus, bet tiek pamanīts kaut kas, kas prasa tūlītēju iejaukšanos.

SOMAS SATURS:

VIZĪTKARTES

UZLĪMES

SPĒLES

BUKLETI

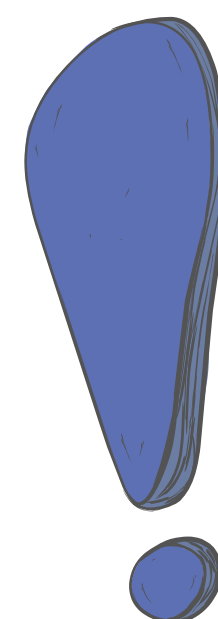
ĒDIENS

PAPĪRS UN PILDSPALVA

UTT

"Pirms došanās ielās mēs meklējam informāciju par pasākumiem un citām jauniešiem domātām iespējām, kuras mēs varētu tiem ieteikt. Kopā ar partneri arī izrunājam dažādus jautājumus, piemēram, par savu fizisko un garīgo veselību, īpašām vēlmēm un apstākļiem, saviem līdzekļiem, tēmām, kuras varētu apspriest ar jauniešiem, kādas ir mūsu tās dienas lomas un darba metodes. Mēs izrunājam, kurš uzsāks un vedīs sarunu, cik lielus attālumus veiksīm, vai veidosim jaunus kontaktus, vai arī galvenokārt runāsim ar jau zināmajiem jauniešiem, tāpat izrunājam, no kādām tēmām un situācijām vēlamies izvairīties." (Anonīms moblais jaunatnes darbinieks, 2022.)

Lielisks ieteikums ir izmantot mugursomu. Tā sauktā ielu jaunatnes darba mugursoma ir labs palīglīdzeklis, lai paņemtu līdzī visu nepieciešamo (piemēram, ūdeni, pirmās palīdzības līdzekļus, lietussargu u.tml.). Mugursomā var ielikt arī brošūras, uzlīmes, spēļu kārtis utt. Tā kā rokasgrāmatā tiks skaidrota arī formastērpa nēsāšanas nepieciešamība, tad der norādīt, ka mugursoma ir piemērota vieta savas organizācijas logotipa piestiprināšanai.

Labs ielu jaunatnes darbinieks:

1. iepazīst un novērtē savu raksturu un intereses, analizē, kādas prasmes un kompetences viņam jāattīsta, lai veidotu labus kontaktus saskarsmei ar jauniešiem un pusaudžiem;
2. saprot un atzīst, ka jauniešiem ir sava dzīve un paradumi publiskajā telpā un ka paradumus un uzvedību var ietekmēt vai mainīt, ja jaunatnes darbinieks izmanto savas kompetences un stiprās puses, cienot jauniešus;
3. ievēro konfidencialitātes prasības un saprot, kāpēc ir svarīgi neizmantot uzticību ļaunprātīgi. Ir rūpīgi jāapdomā, kam un kādā veidā tiek nodota informācija, kas saņemta no jauniešiem;
4. sarunājas ar jauniešiem par tēmām, kas tos interesē, kā arī ir informēts par iespējām, kas tiek piedāvātas jauniešiem ar atbilstošām interesēm;
5. veic padziļinātu pašanalīzi un pārdomā sarunas ar jauniešiem un to, kādus uzlabojumus vai izmaiņas varētu veikt;
6. interesējas par jauniešu interesēm un vajadzībām, lai sniegtu viņiem vislabāko iespējamo pakalpojumu;
7. jau pašā sākumā nosaka stingras un skaidras robežas;
8. vēro un pielāgojas jauniešu ķermeņa valodai;
9. ir godīgs, bez aizspriedumiem un ar cieņu izturas pret jauniešiem;
10. ir elastīgs attiecībā uz saviem plāniem un laiku, kad to prasa situācija.

Strādājot ar jebkuru cilvēku, mums jāatceras šādi aspekti:

- Mēs nekad nevarēsim pilnībā izprast vai izjust to, ko pārdzīvo cits cilvēks. Tāpēc, runājot ar jauniešu, jāprot skatīties tālāk par personīgo pieredzi. Piemērs: kādam šķiet traģiski skolā dabūt četrinieku, citam tādas pašas izjūtas var izraisīt novalkāts apģērbs. Šī nav vieta, kur teikt: "Tas nekas, ir jau labi!"
- Ir svarīgi sevī saglabāt spēju lūgt palīdzību. Lūdzot palīdzību, tiek atzīts, ka arī jaunatnes darbinieki ir ievainojami, tāpat kā visi citi cilvēki. Tas ir noderīgi, veidojot attiecības, kuru pamatā ir uzticēšanās un vienlīdzīga partnerība.
- Svarīga ir spēja redzēt aiz maskas. Esiet gādīgs un uzmanīgs, pacietīgs un atvērts. Jaunatnes darbiniekiem ir jācenšas iedziļināties aktivitātes būtībā, nevis tikai jāvēro darbība kā tāda.
- Attiecību veidošana ar jauniešu prasa laiku, rezultāts ne vienmēr ir tūlītējs vai ātrs. Paveiktais darbs ir ieguldījums sabiedrībā, un tā rezultāti var atklāties tikai tālā nākotnē.

Vērā ņemami preventīvie pasākumi

Pirms došanās ielās ir ļoti svarīgi vispirms padomāt par savu drošību. Tā kā ielu jaunatnes darbs galvenokārt tiek veikts vakaros, kad ārā ir tumšs, un tā kā apmeklējamās vietas ne vienmēr ir tās drošākās un labi apgaismotas, tad īpaši svarīgi ir īstenot noteiktus drošības pasākumus. Pirmkārt, apmeklējamās vietas un laiks jāizvēlas tā, lai jūs jau pašā sākumā nepakļautu sevi briesmām. Otrkārt, ir ļoti svarīgi nekad neveikt ielu jaunatnes darbu vienatnē.

Nekad neaizmirstiet paņemt līdzī mobilo tālruni ar uzlādētu akumulatoru, jo tas ļaus nepieciešamības gadījumā izsaukt palīdzību. Mobilais tālrunis ir svarīgs arī tad, kad jauniešiem ar kādu ir jāsazinās, piemēram, vecākiem, draugiem vai kādu speciālistu. Ir ieteicams arī vienmēr nēsāt līdzī darba apliecību vai vizītkartes. Tās noder, lai pierādītu savu uzticamību jauniešiem, kurus uzrunājat, kā arī tad, ja jums jāpierāda sava loma pieaugušajiem, kuriem var rasties jautājumi par to, kāpēc jūs ar jauniešiem sarunājaties. Tāpat vizītkarti ir ērti iedot jauniešiem, lai viņi vēlēšanās gadījumā varētu ar jums sazināties.

Visbeidzot, jaunatnes darbiniekam ir arī ļoti svarīgi iemācīties uzticēties savai iekšējai sajūtai, kad tā liek manīt, ka kaut kas var būt nepareizi. Ja kādā situācijā nejūtaties droši vai ērti, nekavējoties pastāstiet par to savam partnerim un pametiet doto situāciju drīzāk ātrāk nekā vēlāk.

"Pirms maršruta izvēlēšanās es kopā ar savu partneri vienmēr pārbaudu, kuras vietas iepriekšējās dienās ir apmeklētas, kuras teritorijas nav kādu laiku pārbaudītas un kādi ir laika apstākļi."

"Pirms došanās ielās es apdomāju, kādi ir mani gaidāmās dienas mērķi un kam taisos pievērst uzmanību, veicot ielu jaunatnes darbu. Tad mēs kopā ar partneri izvēlamies maršrutu, taču, protams, var gadīties, ka mums savā plānā vai maršrutā jāveic izmaiņas. Mēs arī apspriežam, kādi līdzekļi mums ir nepieciešami un vai mums ir nepieciešami kaut kādi īpaši līdzekļi vai materiāli."

KĀ TUVOTIES?

PADOMI UN TRIKI

ESI TU PATS

VARI SĀKT RUNĀT
CITĀ VALODĀ.

NEJAUŠS JOKS

'O, VAI MĒS ESAM, KUR
TIKUŠIES?'

● PIRMAIS IESPAIDS

ESI GODĪGS UN ATVĒRTS.
APDOMĀ, KO VELC MUGURĀ

● SARUNAS VEIDOŠANA

RUNĀ PAR JAUNIEŠIEM AKTUĀLIEM
JAUTĀJUMIEM, PROBLĒMĀM, DZĪVI
UTT. ĻAUJ, LAI VIŅI TEV KAUT KO
IEMĀCA

● IEJAUKŠANĀS

PĀRDOMĀ IEJAUKŠANĀS MĒRĶI, NEGATĪVĀS
UN POZITĪVĀS SITUĀCIJAS

Kā tuvoties jauniešiem?

Veicot mobilo jaunatnes darbu, pirms kontakta nodibināšanas ir jāņem vērā un jāapdomā noteiktas lietas. Tās ietver jūsu izskatu, formastērpu, ķermeņa valodu un to, kādā veidā veicat uzrunu, lai uzsāktu sarunu ar svešinieku. Šajā nodaļā atradīsiet dažus ieteikumus un padomus, kā vērsties pie jauniešiem un kas šajā sakarā būtu jāņem vērā. **Un kā vienmēr – vispirms padomāriet par savu drošību!**

Pirmā iespaida atstāšana

Vēršoties pie jauniešiem tirdzniecības centros, parkos un citās sabiedriskās vietās, ir svarīgi padomāt, kādu iespaidu jūs atstājat. Tas nozīmē, ka jums vajadzētu padomāt par to, kas palīdzēs veidot uzticību jauniešu grupā. Palīdz tas, ja jauniešiem godīgi izskaidrojat savu mērķi un darba pienākumus. Lieliski, ja varat to apliecināt ar formastērpu vai vizītkarti. Formas valkāšana palīdz ieviest uzticību ne tikai jauniešiem, bet arī apkārtējiem pieaugušajiem. Tajā pašā laikā noteikti jāpārdomā formastērpa izskats, jo tas nekādā gadījumā nedrīkst būt pārāk uzkrītošs, jo reizēm jaunieši vēlas ar kādu aprunāties tā, lai pārējie nezina, ka viņi sarunājas ar jaunatnes darbiniekiem.

Tāpēc būtu jānēsā parasts ikdienas apģērbs, uz kura būtu norādīts logotips, amata nosaukums vai pat vārds.

Veidojot kontaktu, svarīgi padomāt arī par vidi un ķermeņa valodu. Ja nevarat izlemēt, vai un kādā veidā jums vajadzētu vērsties pie jauniešiem, un apstājaties, lai to apspriestu, jaunieši var domāt, ka jūs viņus vērojat, un var sajūties apdraudēti. Ja jums ir nepieciešams vairāk laika, lai pārdomātu savu tuvošanās taktiku, vienmēr varat izvēlēties iet pa apli, nevis doties tieši uz jauniešu grupas pusi. Tas pat var palīdzēt atstāt ikdienišķu, nepiespiestu un dabisku iespaidu. Jūs, piemēram, varat pagriezties ap stūri un nākt no otras puses, vai vienkārši pārbaudīt savu telefonu vai somu un tikai tad tuvoties jauniešiem.

Tuvojoties jauniešiem, esiet nepiespiesti – sarunājieties ar viņiem ikdienišķā veidā. Ja konkrētie jaunieši nav pazīstami, vai arī grupā ir vēl nepazīstami jaunieši, tad ir svarīgi ar sevi iepazīstināt, pasakot, kas esat un ko tur darāt. Tas ir svarīgi, jo, saskaroties ar svešiniekiem, jaunieši bieži kļūst noslēgti, viņi var baidīties, ka esat, piemēram, no policijas.

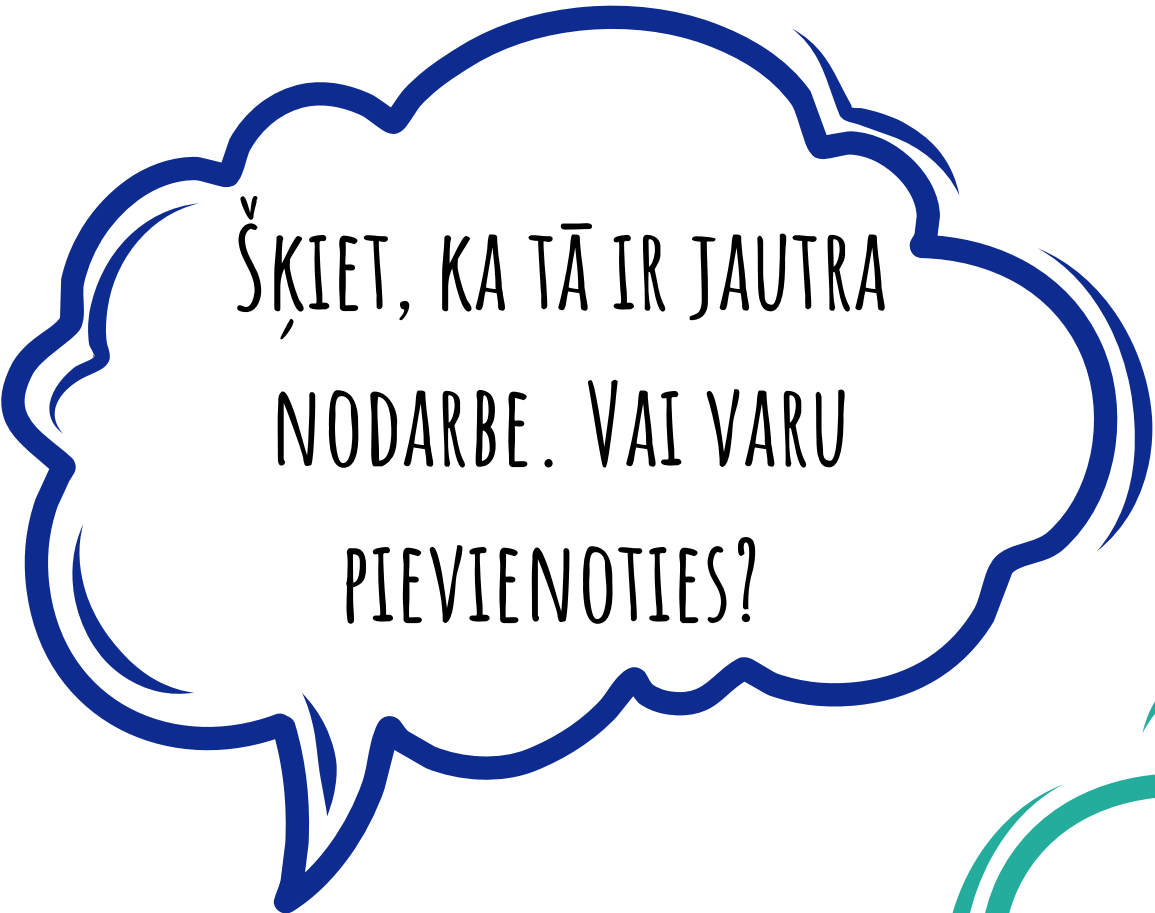
Padomi un ieteikumi

Nav pārsteigums, ka laba pirmā iespaida radīšana ir svarīga, taču kā uzsākt pirmo sarunu ar jauniešiem?

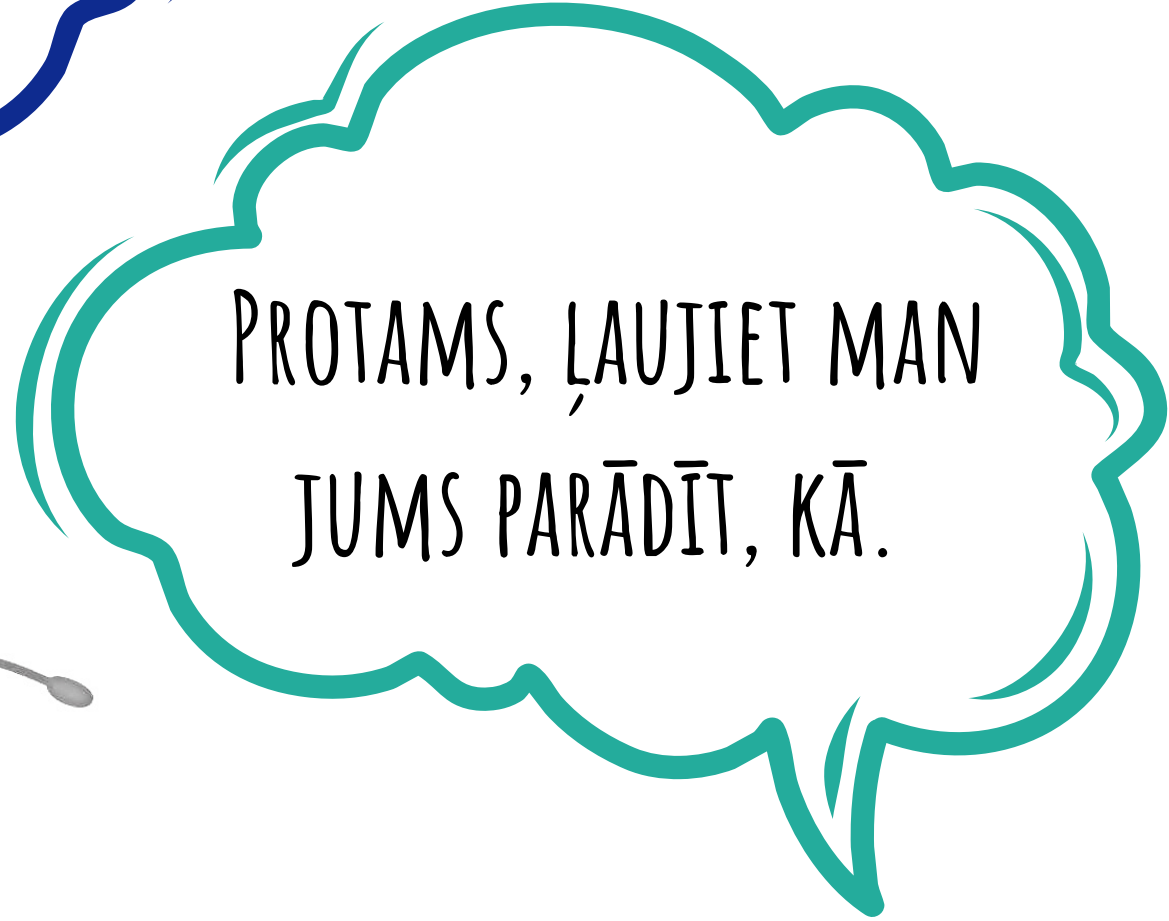
Šeit ir daži padomi un ieteikumi, ar kuriem ir dalījušies mobilie jaunatnes darbinieki.

Ne visas metodes darbosies katru reizi un ar visiem jauniešiem. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai jaunatnes darbiniekam būtu vairākas metodes vai veidi, kā uzsākt sarunu ar jauniešiem. Svarīgi arī atcerēties, ka ne visas metodes ir piemērotas visiem, tāpēc jāizvēlas sev un situācijai piemērotākā.

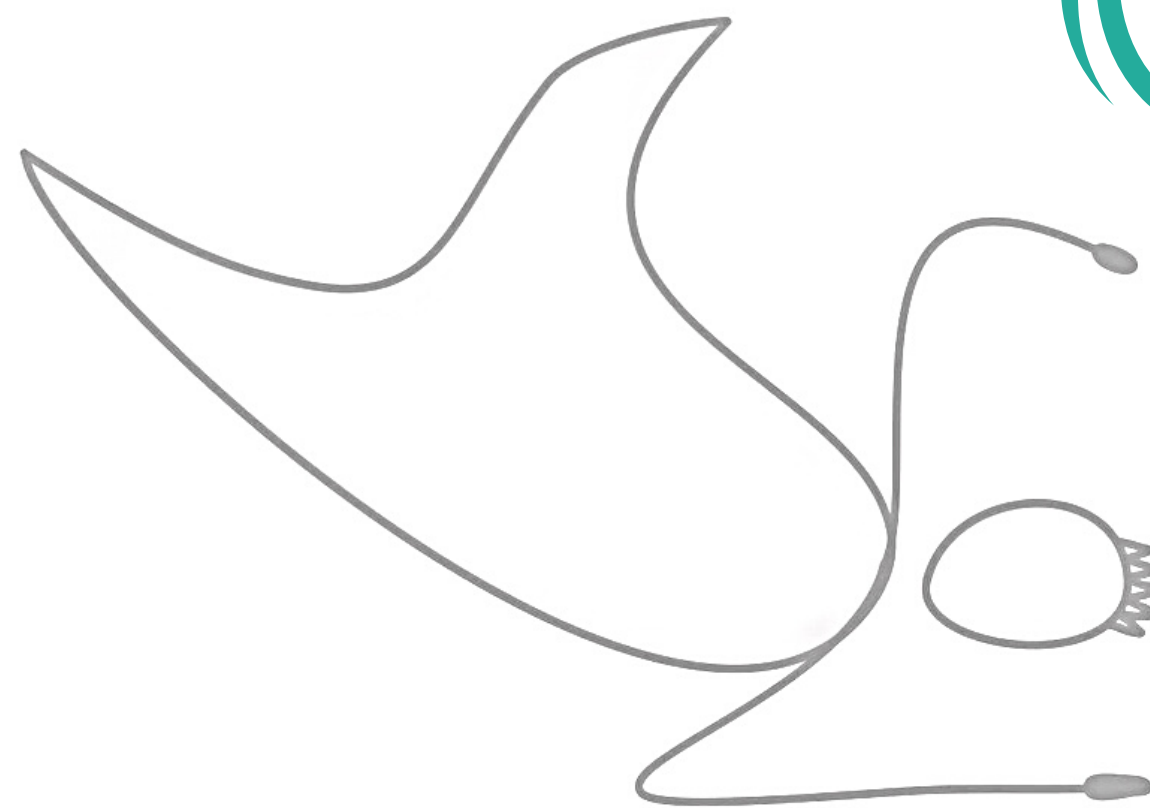
Eksperimentējot vissvarīgākais ir būt godīgam un būt pašam. Neizliecieties un necentieties būt kāds cits, jo jaunieši tūlīt sapratīs, ka neesat patiesi.

ŠKIET, KA TĀ IR JAUTRA
NODARBE. VAI VARU
PIEVIENTOTIES?

PROTAMS, LAUJIET MAN
JUMS PARĀDĪT, KĀ.

- *"Izskatās jautri, vai varu jums pievienoties?"* – Šī metode darbojas, ja jaunieši dotajā brīdī dara kaut ko tādu, ko esat gatavs apgūt. Piemēram, viņi spēlē basketbolu, brauc ar skrejriteni, spēlē jautras spēles vai filmē TikTok dejas.
- *"Vai jūs varētu man nedaudz palīdzēt?"* – Palīdzības lūgšana parāda viņiem, ka arī jūs esat tikai cilvēks, kuram ik pa laikam nepieciešama palīdzība. Tas arī parāda, ka palīdzības lūgšana nav nekas slikts, jo cilvēkiem patiesībā patīk palīdzēt citiem. Piemēram, varat lūgt norādes, kā nokļūt kādā vietā, vai arī kāda slavena mākslinieka vārdu, kuru šobrīd neatceraties, vai arī varat palūgt sevi nofotografēt.
- *"Vai jūs, lūdzu, varētu pateikt, cik ir pulkstenis?"* – Pat ja jums ir pulkstenis uz rokas vai tālrunis kabatā, pulksteņa laika jautāšana ir vienkāršs veids, kā uzsākt sarunu. Lielākā daļa cilvēku labprāt palīdz citiem, it īpaši, ja tas ir tik vienkārši, kā pateikt pulksteņa laiku.
- *"Man patīk tavs stils."* – Kuram gan nepatīktu dzirdēt par sevi komplimentus? Neatkarīgi no tā, vai jauniešiem ir glīta vai neparasta matu krāsa vai forša frizūra, moderns apģērbs vai savdabīgi apavi, komplimentu izteikšana jauniešiem par izskatu vairo viņu pašapziņu un bieži rada smaidu sejā. Tas ir arī lielisks veids, kā pārvarēt pirmo neveiklību un sākt iepazīt vienu otru.
- *"Čau! Kā iet?"* – Tas ir visvienkāršākais veids, kā uzrunāt jauniešus un uzsākt sarunu.

Daži padomi no Igaunijā strādājošiem jaunatnes darbiniekiem:

- *Man vissvarīgākais ir tuvoties jauniešiem bez aizspriedumiem un pārmetumiem. Man nav noteikta veida, kā uzsākt sarunu, bet reizēm man patīk pavaicāt kaut ko filozofisku.*
- *Viens paņēmieni, ko izmantojam, ir tāds, ka viens no mums uzsāk sarunu igauņiski, bet otrs krieviski. (Tallinn MONO)*
- *Es reizēm izmantoju provokāciju. Ja jaunieši, piemēram, smēķē, tad palūdzu viņiem personu apliecinošu dokumentu, un tad saku, ka tas bija joks. (Tallinn MONO)*
- *Tas, kā uzsāku sarunu, ir atkarīgs no manas iedvesmas, bet parasti vienkārši sāku runāt, ja iespējams, sarunas laikā izmetu kādu joku. Es arī cenšos izmantot atvērtu ķermeņa valodu, būt pašpārliecināts un nedaudz naivs, lai būtu vienkāršāk iegūt jauniešu uzticību.*
- *Es kā pieklājīgs cilvēks vispirms sasveicināšos un tad vienkārši turpinu.*

Kā jau tika minēts, lai veidotu uz uzticību balstītas attiecībās, ir svarīgi būt pašam. Necentieties būt vai kļūt par kādu citu! Cilvēki jūs novērtē tieši tādos, kādi jūs esat.

IEJAUKŠANĀS

KO VĒLATIES SASNIEGT?

VAI PĒC IEJAUKŠANĀS
SAGLABĀSIES UZ UZTICĒŠANOS
BALSTĪTĀS ATTIECĪBAS?

TAVA UN PARTNERA DROŠĪBA
IR PIRMAJĀ VIETĀ!
NESPĒLĒ VARONI!

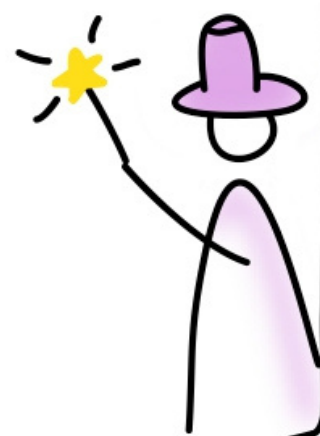
MĒĢINI IZPRAST DARBĪBAS
IEMESLU.

KAD REDZI POZITĪVU UZVEDĪBU, RĪCĪBU,
IEDROŠINI JAUNIETI TURPINĀT.

IZMANTOJAMĀS METODES:
"STIPRO PUŠU" PIEEJA
UZ RISINĀJUMU VĒRSTA PIEEJA

NEATKARĪGI NO SITUĀCIJAS, JAUNATNES
DARBINIEKS NEMORALIZĒ.

Kā sarunāties un iejaukties?

Uz ielām var notikt daudz kas. Katra diena ir atšķirīga, tāpēc ir svarīgi būt gatavam uz visu. Protams, nekad nav iespējams sagatavoties visām situācijām, taču noteikti ir daudz vieglāk, ja ir zināms, kādi varētu būt rezultāti vai kādās situācijās ir iespējams nonākt. Šajā nodaļā ir sniegti padomi, kā vadīt un uzturēt sarunu uz ielas, kā arī ieteikumi, kad un kā reaģēt vai iejaukties dažādās situācijās un incidentos, kā arī ir izskaidrots, kāpēc ir tik svarīgi par šiem jautājumiem runāt ar kolēģiem.

Sarunāšanās

Runājot ar jauniešiem, ir svarīgi, lai jaunielis vai jauniešu grupa būtu uzmanības centrā. Tas nozīmē, ka vajadzētu runāt par viņu interesēm, problēmām, dzīvi utt. Protams, uzticību palīdz ieviest tas, ja jaunatnes darbinieks mazliet pastāsta arī par sevi, taču galvenajam sarunas tematam tomēr vajadzētu būt saistītam ar pašiem jauniešiem. Neskatoties uz to, ir labi pārdomāt un zināt, par kurām tēmām jūs kā jaunatnes darbinieki esat gatavi runāt ar jauniešiem. Mēģiniet atrast kopīgas intereses un, ja šķiet, ka tādu nav, esiet gatavi uzdot jautājumus – ļaujiet jauniešiem sev kaut ko iemācīt vai iepazīstināt ar kaut ko pilnīgi jaunu, un nebaidieties izgāzties. Piemēram, ja jaunieši nodarbojas ar parkūru, palūdziet viņiem parādīt kādu triku un tad mēģiniet paši to izpildīt. Un, kā jau minēts, nav svarīgi būt prasmīgam, bet gan izrādīt interesi par jauniešiem svarīgu nodarbi un parādīt savu vēlmi to izmēģināt. Tas ļaus jums nopelnīt viņu cieņu un uzticību.

Ja saruna nevedas īpaši labi, bet jaunieši ir gatavi pavadīt laiku kopā ar jaunatnes darbiniekiem, tad varat arī paši piedāvāt kādu aktivitāti (piemēram, diskusiju, kāršu vai sporta spēli u.tml.). Jūsu izvēlētajai metodei ir jābūt atkarīgai no jauniešu grupas interesēm, vides un līdz esošajiem resursiem.

Turklāt nedrīkst aizmirst par publiskās telpas izmantošanas noteikumiem. Ja jaunieši jūtas neērti vai viņi šobrīd nevēlas komunicēt, tad ir laiks doties tālāk. Bet par to vairāk minēts nākamajā nodaļā.

Iejaukšanās

Tā kā ielās ir visdažādākie cilvēki, neizbēgami var notikt dažādi incidenti. Var gadīties gan labas, gan sliktas situācijas, kurās bieži vien ir nepieciešams kaut kādā veidā iejaukties, un jaunatnes darbinieki šim nolūkam var būt tie īstie un nepieciešamie speciālisti.

Lai nodrošinātu adekvātu iejaukšanos, ir nepieciešams ar saviem komandas locekļiem pārrunāt īstenojamās metodes un pieejas, lai nodrošinātu, ka tās ir līdzīgas un būtu balstītas uz vienādām vērtībām.

Iejaucoties, ir ļoti svarīgi padomāt par to, ko mēs vēlamies panākt un kāds ir mūsu mērķis, to darot. Tas ir būtiski, lai ielu jaunatnes darbs būtu profesionāls un konsekvents, un jūsu kā jaunatnes darbinieka loma saglabātu uzticību un atstātu kompetentu iespaidu.

Situācijas un iejaukšanās metodes:

- **Apreibinošo vielu lietošana** – Jūsu izvēlētajai pieejai jābūt atkarīgai no jūsu mērķa un attiecīgās vielas (cigaretēs, alkohols vai pat narkotikas). Ir ļoti svarīgi nelasīt morāli un nesākt runāt par to, kā jauniešiem būtu jārīkojas, bet gan būtu viņiem jāpavaicā, kāpēc viņi šīs vielas lieto un vai viņi zina, kādas var būt to lietošanas sekas, proti, ir jācenšas iedziļināties problēmas būtībā. Ieteicams ir arī rādīt labu piemēru. ("Lūdzu, nesmēķē manā klātbūtnē, man rūp mana veselība.")

Ja redzat tādu alkohola lietošanu, kas var būt bīstama, vai narkotiku lietošanu, tad ir jāvēršas policijā, taču jā rūpējas par to, lai šādi rīkojoties jūs nezaudētu jauniešu uzticību, tāpēc dariet jauniešiem zināmu, ka jūsu prioritāte ir viņu drošība.

- **Garīga vai fiziska vardarbība** – Šādā situācijā vispirms ir svarīgi padomāt par savu drošību. Ja jūs paši varat gūt savainojumus, tad drīzāk būtu jāsaazinās ar policiju, nevis jāmēģina situāciju atrisināt pašiem. Tomēr, ja šķiet, ka problēmu varat atrisināt paši, tad var izmantot tādas metodes kā konfliktu mediācija uz ielas vai jauniešu uzklauššana, vai arī mēģinājums panākt, lai jaunieši paustu savas emocijas drošākā veidā.
- **Apcelšana** — Dažkārt vislabāk darbojas visvienkāršākie pieejas veidi. Piemēram, izskaidrošana, kāpēc darbība ir slikta vai ka tā var kādam nodarīt pāri. Vēl vienkāršāk ir pajautāt, kāpēc jaunieši kādu apceļ un vai viņi ir aizdomājušies par to, kā tas ietekmē citus.
- **Piegružošana un publiskā telpuma bojāšana** – Jauniešiem ir jāatgādina un jāpalīdz saprast, ka runa ir par publisku telpu un ka ikvienam ir pienākums to uzturēt tīru, jo tas ietekmē arī viņus pašus. Ja jaunieši nodarbojas ar grafiti, tad varat viņiem parādīt vietas, kurās viņi var ar to nodarboties, nepārkāpjot tiesību normas.
- **Būt par liecinieku labestīgai vai pozitīvai darbībai** — Ja pamanāt, ka daži jaunieši, piemēram, savāc atkritumus un izmet tos miskastē vai rūpējas par ievainotu dzīvnieku, tad ir ieteicams iejaukties un uzslavēt viņus par šādu pozitīvu rīcību. Ne visām situācijām ir jābūt negatīvām, tāpēc ir labi pamanīt arī pozitīvu uzvedību un izteikt par to atzinību.

"Reiz biju mācību vizītē citā pilsētā un iepazinos ar turienes mobilo jaunatnes darbinieku darba metodēm. Tolaik galvenokārt nodarbojos ar jaunatnes darbu jauniešu centrā, un man nebija lielas pieredzes darbā ar jaunatni ārpus centra. Tātad tur bija nepilngadīgu jauniešu grupa, kas smēķēja un lietoja alkoholu, un jaunatnes darbinieki vērsās pie šiem jauniešiem, neskarot apreibinošo vielu lietošanas tēmu. Man jāatzīst, ka man tas šķita intrigējoši, un es gribēju zināt, kāpēc viņi tā rīkojās. Kad uzzināju iemeslu, tas man bija īsts atklājums. Mobilie jaunatnes darbinieki teica, ka šāda veida iejaukšanās tai brīdī nebija viņu mērķis. Viņu mērķis bija iegūt informāciju par jauniešiem, par kuru viņi kādu laiku nebija dzirdējuši un redzējuši, un, izmantojot šo pieeju, viņiem izdevās sasniegt savu mērķi."

ESAM GODĪGI

MĒS ESAM ATKLĀTI PAR SAVU LOMU, MĒRĶI, DARBA PRINCĪPIEM, KAS IR BALSTĪTI JAUNATNES DARBA DOKUMENTOS

MŪSU LOMA

MĒS RĪKOJAMIES ATBILSTOŠI JAUNATNES DARBINIEKA/SOCIĀLĀ DARBINIEKA LOMAI.

KONFIDENCIALITĀTE

MĒS ESAM DISKRĒTI UN UZTICAMI. SARUNAS AR JAUNIEŠIEM PALIEK STARP MUMS.

TĪKLOŠANA

MĒS CENŠAMIES RAST PALĪDZĪBU UN ATBALSTU, IZMANTOJOT UZ JAUNIEŠIEM ORIENTĒTU PROFESIONĀĻU TĪKLU.

APREIBINOŠAS VIELAS

MĒS PAUŽAM SAVU NOSTĀJU PAR APREIBINOŠO VIELU LIETOŠANU.

KARTĒŠANA

MĒS VEICAM JAUNIEŠU VAJADZĪBĀS UN INTERESĒS BALSTĪTU KARTĒŠANU.

IZLIKTIES VAI MEKLĒT POPULARITĀTI

MĒS NEIZLIEKAMIES PAR KĀDU CITU UN NESLĒPJAM, KAS ESAM, TĀPĒC NEVEIDOJAM SAKARUS, PAMATOJOTIES UZ MELIEM VAI NEĒTISKU UZVEDĪBU.

UZSPIEST JAUNIEŠIEM SAVU VIEDOKLI

MĒS NESAKĀM JAUNIEŠIEM, KO DARĪT VAI KĀ RĪKOTIES.

DALĪTIES AR DISKRĒTU INFORMĀCIJU

MĒS NEIZPAUŽAM INFORMĀCIJU TREŠAJĀM PERSONĀM, JA TĀS NAV NEPĒCTIEŠAMS.

IGNORĒT

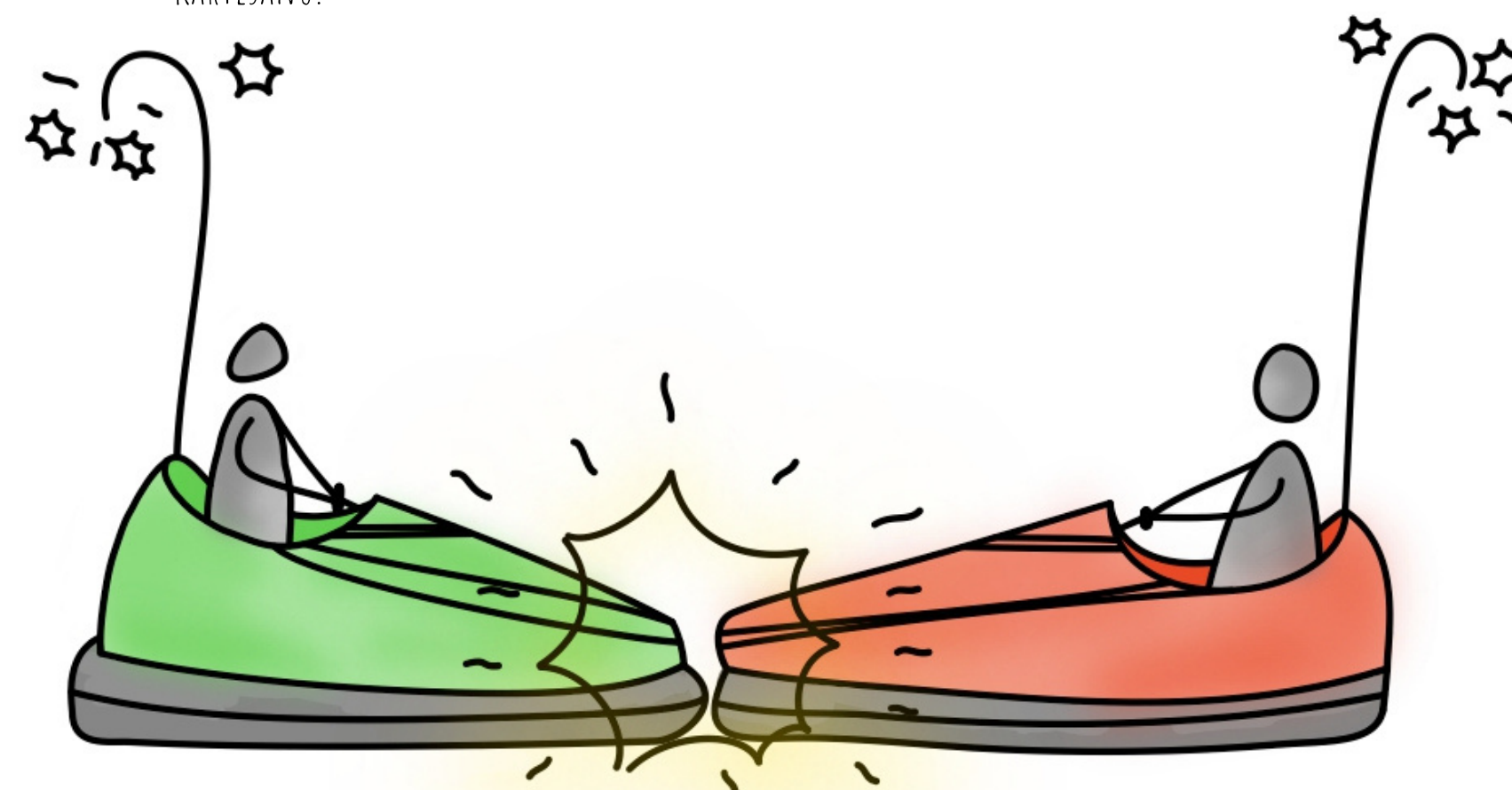
MĒS NEATSTĀJAM JAUNIEŠUS VIENUS AR VIŅU PROBLĒMĀM UN NEPADARĀM TĀS MAZNOZĪMĪGĀKAS, KĀ TĀS IR.

MORALIZĒT

MĒS NENOSODĀM JAUNIEŠU RĪCĪBU.

PĀRSLODZE

MĒS NEPĀRSLOGOJAM JAUNIEŠUS AR INFORMĀCIJU.

Kā pabeigt sarunu?

Veicot ielu jaunatnes darbu, svarīgi ir arī spēt pamanīt un saprast, kad ir īstais brīdis beigt saziņu vai sarunu. To var saprast pēc tā, ka jaunieši neizrāda interesi vai saka, ka nevēlas vairs ar jums runāt, ja viņi sāk smēķēt vai dzert, vai ja jūs vienkārši jūtat, ka ir pienācis laiks doties tālāk. Šim nolūkam der zināt kādu sarunas pabeigšanas un projām došanas stratēģiju, kas piemērota izmantošanai ielu jaunatnes darbā. Šajā nodaļā ir aprakstītas metodes un padomi, kā pārtraukt saskarsmi, atstājot durvis atvērtas nākamajai reizei.

Kad doties prom?

Izvēloties aiziešanas brīdi, galvenais ir būt cieņpilnam un empātiskam. Tā kā iela ir publiska telpa, tad tikai no pašiem jauniešiem ir atkarīgs tas, vai viņi vēlas ar jums sarunāties vai nē. Ja, šķiet, ka viņi jūtas neērti vai ja viņi izsaka nevēlēšanos ar jums komunicēt, jaunatnes darbiniekam ir pienākums to pamanīt un doties prom. Neskatoties uz to, ir svarīgi aiziet tā, lai saglabātos iespēja atkal satikties, ja jaunieši ir tam gatavi un to vēlas, un šai iespējai ir jābūt saprotamai arī pašiem jauniešiem.

Viens no aiziešanas iemesliem var būt arī tas, ja situācija kļūst neērta nevis jauniešiem, bet gan jaunatnes darbiniekam(iem). Šāda situācija var rasties tad, ja jaunieši sāk uzvesties pretrunā jaunatnes darba principiem, piemēram, smēķē vai dzer. Šajā gadījumā ir svarīgi pateikt, kāpēc jūs dodaties prom, taču tas jādara, nekritizējot un nenosodot jauniešus. Jūs, piemēram, varat sacīt: “Mēs atgriezīsimies tad, kad jūs nedziersiet.” vai “Man nepatīk cigarešu smaka, tāpēc mēs tagad dosimies prom.”

Šādos gadījumos galvenais izaicinājums ir robežu noteikšana, nezaudējot jauniešu uzticību un cieņpilnu izturēšanos pret jauniešiem. Tā kā iela ir brīvāka vide nekā jauniešu centrs, tad jūs tā īsti nevarat diktēt noteikumus un aizliegt jauniešiem dzert alkoholu vai smēķēt, taču nav arī jārada iespaids, ka jūs šāda uzvedība apmierina. Arī attiecībā uz šiem jautājumiem ir lietderīgi apspriest izmantojamo pieeju ar savu komandu vai partneri, lai nodrošinātu to, ka nododat jauniešiem tās pašas vērtības un vēstījumu.

Otrs iemesls, kāpēc aiziet vai pamest jauniešu grupu, ir tas, ja jaunatnes darbiniekam kaut kas liek justies neērti. Mums visiem ir tēmas, par kurām neesam gatavi runāt vai kas mūs padara pārāk emocionālus vai nelaimīgus. Uzpeldot šādām tēmām, ir svarīgi par savu diskomfortu delikātā veidā dot zināt partnerim vai vienkārši iziet no situācijas. Arī šī iemesla dēļ ir ārkārtīgi svarīgi pietiekami labi pazīt savu partneri, lai pamanītu un saprastu, kad viņš jūtas neērti, un lai zinātu, kā šādā gadījumā rīkoties. Ieteicams ir iepriekš pārrunāt un vienoties, vai šajā gadījumā 1) projām būtu jādodas jums abiem vai 2) tikai vienam, un otram jaunatnes darbiniekam jāturpina saruna. Iepriekš saskaņots signāls ir labs risinājums partneru savstarpējai saziņai, nesatraucot jauniešus. Tomēr, ja jauniešu grupa saprot, ka kaut kas notiek, ir svarīgi būt pret viņiem pēc iespējas godīgākam, lai viņi nejustos vainīgi un saprastu, ka viņi var un drīkst sarunāties ar jaunatnes darbiniekiem arī nākamajā tikšanās reizē.

Kā atstāt durvis atvērtas?

Neatkarīgi no aiziešanas iemesla ir svarīgi doties prom tā, lai nākamreiz atkal varētu tuvināties tai pašai jauniešu grupai vai lai jauniešiem būtu iespēja ar jums sazināties, ja viņiem rodas tāda vēlēšanās. Šeit ir apkopoti daži padomi, kas palīdzēs jums to izdarīt.

Daži piemēri:

Jautājuma uzdošana jauniešiem, vai drīkstat viņus atkal uzrunāt, redzot viņus nākamajā reizē - ar šo teikumu jūs dodat jauniešiem iespēju paust savu vēlmi ar jums kontaktēties, un vienlaikus jūs izsakāt savu vēlmi to darīt.

Savas vizītkartes iedošana jauniešiem — vizītkarte var šķist vecmodīgs palīglīdzeklis, taču, ja kādam jaunietim ir problēma, kuras gadījumā varat palīdzēt, vai arī viņš vienkārši vēlas ar jums runāt, bet viņam nav pa rokai telefona, tad tas ir labs veids, kā atstāt savu kontaktinformāciju. Dodot savu vizītkarti, der piebilst, ka priecāsities palīdzēt vai aprunāties, taču ir ieteicams arī noteikt robežas. Piemēram, varat teikt, ka, ja vien tas nav dzīvības un nāves jautājums, atbildēsiet tikai darba laikā, vai arī varat teikt, ka dodat priekšroku kādam noteiktam saziņas veidam.

Iepazīstināšana ar savas organizācijas sociālo mediju kanāliem – šī ir laba pieeja, ja jaunieši ir ieinteresēti piedalīties kādā jūsu organizācijas organizētā pasākumā vai izmantot jūsu piedāvātos pakalpojumus, piemēram, apmeklēt jauniešu centru. Šādā veidā jūs dodat viņiem iespēju sameklēt vairāk informācijas un uzdot papildu jautājumus.

Nākamās tikšanās reizes norunāšana – ja neesat paguvuši izrunāt kādu tēmu, bet vēlētos sarunu turpināt, tad ir ieteicams norunāt jaunu tikšanās laiku un vietu. Ja runa ir par kaut ko formālāku, piemēram, pasākuma plānošanu vai pirmo konsultāciju, tad varat viņus uzaicināt uz savu darba vietu. Neformālāka jautājuma gadījumā vai gadījumā, ja jaunielis nevēlas nākt uz jūsu biroju, varat vienkārši pateikt, ka kādā noteiktā dienā un laikā varēsiet atkal atnākt, ja jaunielis vēlas sarunu turpināt.

Atsauksmju sniegšana vai palūgšana – ja jums patiešām patika sarunāties ar jauniešiem vai ja jūtat lepnumu par viņu progresu, sasniegumiem vai ko tamlīdzīgu, tad ir laba doma to arī pateikt. Tādā veidā pēc sarunas ar jums viņiem saglabāsies pozitīvas emocijas. Ja jauniešiem nav iebildumu, tad varat palūgt atsauksmes arī no viņiem. Jūs, piemēram, varat pajautāt šādi: “Vai saruna neradīja jums neērtības sajūtu? Ja neradīja, tad kas palīdzēja justies brīvi?” vai “Vai jums patika, kā es piegāju pie jums un uzsāku sarunu?”

Jauniešu informēšana, ka gadījumā, ja viņi uz ielas redz cilvēkus tādā pašā formastērpā, viņi var viņiem droši tuvoties - šāda pieeja ir piemērota tad, ja jums ir īpašs formastērps, ko valkājat, strādājot uz ielas. Tādā gadījumā jūs varat pastāstīt jauniešiem, ka katru reizi, kad veicat ielu jaunatnes darbu, jūs nēsājat šādu formastērpu, un, ja jaunieši redz, ka kāds šādu formu nēsā, tad viņi var droši iet klāt un uzsākt sarunu.

Refleksija

Neformālā izglītība un mācīšanās ir balstīta uz savas darbības analīzi un refleksiju, un tā ir arī būtiska ielu jaunatnes darba sastāvdaļa, jo tas ļauj jums attīstīties un pilnveidoties kā komandai. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi pārdomāt un pārrunāt savu darbību ne tikai vienatnē, bet arī kopā ar partneri un kolēģiem. Ir lietderīgi ik pa laikam sanākt kopā, lai ar visu kolektīvu pārrunātu aktuālas tēmas un veidotu kopīgu nostāju.

Šajā nodaļā atradīsiet idejas, kā veikt paveiktā un darāmā analīzi un kā mērīt ielu jaunatnes darba panākumus. Šī mācību materiāla beigās atradīsiet arī dažu refleksijas metožu aprakstus.

Refleksija un datu vākšana

Savas darbības analīze būtu jāveic visa procesa gaitā. Pirms došanās ielās būtu jāveic savas pēdējās apgaitas analīze un jāpārdomā tās laikā gūtā pieredze, tāpat ir jānosprauž gaidāmās dienas mērķi, piemēram, ko vēlaties darīt citādāk nekā iepriekš vai kādas jaunas pieejas vēlaties izmēģināt. Šī procesa laikā tas viss būtu jāpārdomā, jāizrunā un jāapspriež arī kopā ar savu partneri, lai saprastu, kas iepriekš jums kā komandai nav izdevies vai kas nav bijis noderīgs darbā ar jauniešiem, un lai veiktu attiecīgos uzlabojumus. Pēc atgriešanās no darba uz ielas der padomāt par gūto pieredzi, sniegt atsauksmes un izvirzīt mērķus nākotnei.

Refleksiju ir iespējams veikt dažādos veidos, piemēram, veicot piezīmes formālu rakstisku atskaišu veidā, vai arī ne tik formālas mutiskas diskusijas veidā.

Viena no refleksijas un datu vākšanas metodēm ir ieraksta veikšana žurnālā vai dienasgrāmatā pēc atgriešanās no darba uz ielas. Šeit iespējams pievienot

statistiku par to, kur tieši jūs ielu jaunatnes darbu veicāt un ar ko runājāt, kā arī norādīt citu informāciju, piemēram, pierakstīt un analizēt apspriestās tēmas, veiktos novērojumus, izmantotās metodes utt. Ja jūsu žurnāls ir anonīms un tajā nav norādīti personas dati, tad to var arī kopīgot ar tīkla partneriem vēl ciešākai sadarbībai. Žurnālā iekļauto informāciju var ņemt par pamatu, veicot refleksiju kopā ar savu partneri, jo tā ļauj aplūkot katru izveidoto kontaktu atsevišķi, kā arī apspriest izmantotās pieejas efektivitāti, sniegt viens otram atsauksmes un izvirzīt mērķus nākamajai reizei.

Veiksmes un produktivitātes mērīšana

Līdzīgi kā atklātajā darbā ar jaunatni arī ielu jaunatnes darbā ir diezgan grūti novērtēt, cik veiksmīga ir bijusi jūsu darbība, jo rezultāti nav izmērāmi skaitļos vai procentos un veiktā darba ietekme var atklāties tikai daudz vēlāk. Var gadīties, ka jaunieši, kuram esat iedevuši savu kontaktinformāciju, atraksta vairākus mēnešus vai pat gadus vēlāk. Iespējams, ka par to, kā jūsu saruna ar kādu jauniešu ietekmēja vai mainīja viņa dzīvi, jūs uzzināsiet tikai pēc vairākiem gadiem. Taču pat to apzinoties un saprotot, dažkārt ir grūti sevi motivēt, ja nav redzami vai jūtami padarītā darba rezultāti un ietekme.

Šī iemesla dēļ šeit ir uzskaitīti daži rādītāji, kas ļauj novērtēt savus ielu jaunatnes darba panākumus un atstāto ietekmi:

- Jaunatnes darbinieks jūtas ērti, veidojot kontaktu ar jauniešiem.
- Jaunieši atpazīst ielu jaunatnes darbiniekus un ar tiem sveicinās.
- Jaunieši spēj un ir gatavi izteikt savu vēlmi aprunāties ar jaunatnes darbinieku, vai arī prot un uzdrošinās pēc vēlēšanās no sarunas atteikties.
- Jaunieši atklāti runā par savu dzīvi, attiecībām, problēmām utt.
- Jaunieši ir informēti par jauniešu centru un jaunatnes darba piedāvātajām iespējām.
- Jaunieši pieņem no jaunatnes darbinieka informāciju vai atbalstu un spēj uzdot papildu jautājumus.
- Jaunieši piedalās jaunatnes darba piedāvātajās aktivitātēs, pasākumos un apmācībās.
- Jaunieši nāk uz atvērto jauniešu centru.
- Jaunieši saprot atšķirību starp formālo un neformālo izglītību un zina, kādas iespējas piedāvā neformālā izglītība.
- Jaunieši sāk sekot līdzi ar jaunatnes darbu saistītiem sociālo mediju kanāliem.
- Jaunieši pēc tikšanās uz ielas sazinās ar jaunatnes darbinieku ar sociālo tīklu, e-pasta vai tālruņa starpniecību.
- Jaunieši meklē problēmas risināšanai palīdzību vai informāciju, vēršoties pie speciālista vai lūdzot palīdzību jaunatnes darbiniekam.
- Ir mazāk jauniešu, kas bezmērķīgi klīst pa ielām, jo jaunieši ir atraduši ceļu uz jauniešu centriem vai atklājuši sevi interesējošus vaļaspriekus.
- Ir izveidots funkcionējošs profesionāļu tīkls, kurā ietilpst, piemēram, vietējā policija, bērnu aizsardzības speciālisti vai vietējā kopiena un ko vieno kopīgs mērķis.

Digitālā jaunatnes darba veiksmē un ietekmē:

- Jauna saruna ar jauniešu tiešsaistē (sarunas iniciators ir jauniešu vai jaunatnes darbinieks)
- Regulāra saziņa ar jauniešu tiešsaistē
- Jaunieši piedalās tiešsaistes aktivitātēs
- Tiešsaistē izveidota kontakta rezultātā jaunieši atrod ceļu uz jauniešu centru vai uzzina par jaunatnes darba piedāvātajām iespējām kopumā.

“Precīzu plānu esam sastādījuši ielu jaunatnes darba gaitā, nevis pirms tā uzsākšanas, jo tad mēs redzam, kāda ir reālā situācija un aktuālās vajadzības. Panākumi ne vienmēr slēpjas tajā, ar cik daudz jauniešiem pagūstam aprunāties, bet gan tajā, cik dziļa un visaptveroša ir bijusi saruna ar konkrēto jauniešu grupu un cik lielu uzticību mums ir izdevies iegūt. Uzticība nodrošina, ka arī nākamreiz jaunieši būs gatavi ar mums aprunāties un varbūt pat apmeklēt jauniešu centru.”

THE 5W OF REFLECTION

REFLEKSIJAS 5K

Viena no metodēm kā reflektēt par dažādām situācijām ielās.

Par projektu

“Ielu jaunatnes ABC” ir Erasmus+ KA2 projekts ar šādiem mērķiem: attīstīt praktiskas iemaņas ielu jaunatnes darbam, izstrādāt jaunu praksi ielu jaunatnes darba mācīšanai un atbalstam, iesaistīt vairāk riska grupas jauniešus aktivitātēs, ko piedāvā darbs ar jaunatni, kā arī uzsākt un attīstīt sadarbību ar vietējām organizācijām. Šī projekta laikā partneru sadarbības rezultātā tapa: a) ielu jaunatnes darba apmācību video un b) šis mācību materiāls jaunajiem ielu jaunatnes darbiniekiem.

Nepieciešamība pēc šāda projekta radās no vajadzības attīstīt Igaunijā un Latvijā strādājošo ielu jaunatnes darbinieku kompetenci, kā arī padarīt jauno jaunatnes darbinieku apmācības procesu vienkāršāku, efektīvāku un sistemātiskāku.

“Ielu jaunatnes darba ABC” projektu veidoja šādi etapi:

a) Ēnu dienas 2022. gada pavasarī, kad Latvijas jaunatnes darbinieki varēja piedzīvot un vērot ielu jaunatnes darba procesu Tartu, piedalīties iekļaušanās metožu apmācību kursā un uzraudzībā.

b) Video nometne Latvijā 2022. gada vasarā, kuras laikā dalībniekiem no Latvijas un Igaunijas bija iespēja izstrādāt saturu, rakstīt scenāriju un filmēt trīs video klipus par ielu jaunatnes darbu.

c) Noslēguma seminārs, kura laikā dažādiem ekspertiem no Igaunijas un Latvijas bija iespēja noskatīties šī projekta ietvaros filmētos videomateriālus un iepazīties ar citiem projekta rezultātiem.

Partnerorganizācijas

Tartu Jaunatnes darba centrs ir Tartu domes kultūras departamenta apakšnodaļa, kas darbu uzsāka 2018. gada 2. maijā. Centra mērķis ir radīt iedvesmojošu un inovatīvu jaunatnes darba vidi Tartu pilsētas jauniešiem, lai viņi izaugtu par aktīviem, radošiem un laimīgiem cilvēkiem. Tartu Jaunatnes darba centrs apvieno trīs jauniešu centrus: Annes Jauniešu centru (Uus 56, Tartu), Lilles Jauniešu centru (Lille 9, Tartu) un Ilmatsalu Jauniešu centru (Järve tee 8, Ilmatsalu). Jaunatnes darba galvenie mērķi Tartu pilsētā (Jaunatnes darbs Tartu 2021. gadā):

- piedāvāt jauniešiem daudzveidīgas iespējas darboties līdzīgi, palielināt viņu iesaisti un ņemt vērā viņu viedokli pilsētas attīstībā,
- veicināt jauniešu uzņēmējdarbību, radošumu, pašiniciatīvu un palīdzēt viņiem iegūt pirmo pieredzi darba tirgū,
- uzlabot jaunatnes darba piedāvāto iespēju pieejamību,
- attīstīt un veikt uz pierādījumiem balstītu jaunatnes darbu,
- pilnveidot un paaugstināt jaunatnes darbinieku profesionalitāti un kompetenci, kā arī pamanīt un izcelt viņu vērtību.

Baltijas Reģionālais fonds ir 2011. gada 12. maijā dibināta nevalstiska organizācija, kuras mērķi ir: veicināt pilsoniskās sabiedrības attīstību, mūžizglītību, starpkultūru dialogu un iekļaušanu, veikt darbu ar jaunatni un rosināt, iedvesmot un atbalstīt radošas idejas ar apmācību, projektu un konsultāciju palīdzību. Organizācijas aktivitātes paver durvis jaunai pieredzei, zināšanām un iespējām un veicina mācīšanos neformālā veidā.

Organizācijas galvenā mērķa grupa ir jaunieši un jo īpaši sociālā riska grupām piederīgie jaunieši - tie jaunieši, kuri nemācās un nestrādā, tie, kuri pametuši mācības, jaunieši ar mazākām iespējām utt.

Šī organizācija atrodas Rīgā, bet regulāri organizē dažādus pasākumus visā Latvijā sadarbībā ar citām nevalstiskajām organizācijām, jauniešu centriem, pašvaldībām un valsts iestādēm. Dažādu Eiropas izglītības projektu ietvaros tiek aktīvi organizētas apmācības, semināri un konferences. Tas tiek darīts gan vietējā, gan starptautiskā mērogā, tāpēc dažkārt šie pasākumi pulcē vairāk nekā 100 dalībnieku.

Ielu jaunatnes darba partnerorganizācijas partnervalstīs

Ielu jaunatnes darbs ir sfēra, kas atkarībā no valsts var būt pilnīgi atšķirīga. Tāpēc, aplūkojot šo tēmu starptautiskā līmenī, ir būtiski izprast katrā valstī valdošos apstākļus, mērķus un mērķa grupas. Šajā nodaļā ir sniegts īss ielu jaunatnes darba apraksts Rīgā (Latvijā) un Tartu (Igaunijā).

Rīgā , Latvija

Latvijā jau daudzus gadus tiek pievērsta uzmanība darbam ar ielu jaunatni, taču politiskā un stratēģiskā līmenī šī joma joprojām nav skaidri sakārtota. Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotā Jaunatnes politikas valsts programma 2021.-2023.gadam koncentrējas tieši uz jauniešu ar mazākām iespējām iesaistīšanu, kas ietver arī uzmanības pievēršanu ielu jaunatnes darba jomai un tās aktivitātēm un iniciatīvām. Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras darbinieki 2018. gadā devās uz Lietuvu, lai iepazītos ar turienes ielu jaunatnes darbu, kur tam sistemātiski pievērsta uzmanība jau vairāk nekā 10 gadus, jo Latvijā nav vēl izdevies šādu pieeju ieviest. Neskatoties uz to, arī Latvijā tiek īstenotas vairākas iniciatīvas un projekti ielu jaunatnes darba attīstīšanai, piemēram:

- Pašvaldības var iesniegt ielu jaunatnes darba projektus nacionālajos projektu konkursos, ko koordinē Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, šo iespēju izmanto tādas pašvaldības kā Ikšķile, Kuldīga un Rīga.
- Nevalstiskās organizācijas iesaistās dažādos ar šo tēmu saistītos projektos un aktivitātēs, piemēram, biedrība “Attīstības platforma YOU+” šobrīd veic apjomīgu pētījumu par Liepājas ielu jauniešiem, lai saprastu, kāpēc jaunieši pavada laiku uz ielas, kas viņus interesē, kādās aktivitātēs viņi vēlētos piedalīties utt.
- Latvijas Republikas Labklājības ministrija šobrīd meklē ekspertus, lai sagatavotu rokasgrāmatu sociālajiem darbiniekiem, kurā būtu iekļautas arī vadlīnijas, videolekcijas un apmācības darbam ar ielu jauniešiem.
- Dažas pašvaldības deleģē ielu jaunatnes darbu nevalstiskajām organizācijām. Piemēram, Rīgas dome šīs funkcijas ir deleģējusi biedrībai “Resiliences centrs”.
- Arī daži pašvaldību sociālie dienesti īsteno tādas programmas, kuru mērķa grupa ir ielu jaunieši. Piemēram, Rīgā un Tukumā tiek piedāvāta sociālās rehabilitācijas un atbalsta programma “Palēciens”.
- “OPEN Radošie Centri” piedāvā drošas vietas, kur jaunieši var vienkārši pavadīt brīvo laiku un radoši izpausties. Šajos centros jaunieši atrod pajumti, paši sev gatavo ēdienu, veic mājas darbus un vienkārši atpūšas. Šobrīd dažādās Latvijas pilsētās ir atvērti 13 centri, no tiem pieci Rīgā.

Rīgā jaunatnes darbu plāno un koordinē Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sporta un jaunatnes pārvaldes Jaunatnes nodaļa, pamatojoties uz “Rīgas pilsētas darba ar jaunatni plānu 2019.–2023. gadam”. Līdz 2019. gadam darbs ar ielu jaunatni tika veikts pašvaldības sociālā darba sistēmas ietvaros, un tas tika īstenots izlases veidā, neveidojot vienotu strukturētu sistēmu. Tāpēc 2019. gadā tika īstenots projekts “Praktisks ielu jaunatnes darbs Rīgas pilsētas apkaimēs”.

Šobrīd Rīgas pilsēta organizē sistemātisku darbu ar ielu jauniešiem vairākās pilsētas vietās, kur jaunieši var pulcēties. Šo darbu veic četri biedrības “Resiliences centrs” darbinieki. Rīgas dome arī aktīvi strādā pie sistēmas pilnveidošanas, lai paplašinātu darbu ar ielu jauniešiem Rīgas pilsētā.

Tartu, Igaunija

Tartu Jaunatnes darba centrs (Tartu Noorsootöö Keskus) kopš 2020. gada rudens veic darbu ar jaunatni ārpus jauniešu centriem Tartu pilsētā. Darbs ar jaunatni ārpus jauniešu centriem ir viens no mobilā jaunatnes darba veidiem, tā galvenais mērķis ir iepazīstināt jauniešus ar jaunatnes darba pakalpojumu iespējām, kā arī kontaktēties ar jauniešiem, kuri citādi nepiedalītos jauniešu centru aktivitātēs. Darbs ar jaunatni ārpus jauniešu centriem tiek veikts uz ielām, universālveikalos, kā arī dažādās digitālajās platformās, kurās aktīvi darbojas jaunieši.

2021. gada vasarā šis jaunatnes darba pakalpojums tika nodrošināts piecas dienas nedēļā no pulksten 16.00 līdz 19.00. Ziemā tas tika nodrošināts divas reizes nedēļā no pulksten 16.00 līdz 18.00. Pagājušajā gadā jaunatnes darbinieki, veicot darbu ārpus jauniešu centra, kontaktējās ar jauniešiem vairāk nekā 2800 reižu. Darbs ārpus jauniešu centra tiek veikts papildus atklātajam jaunatnes darbam uz kopīga budžeta pamata. Tas ļauj kombinēt abas šīs metodes, lai sniegtu jauniešiem tiem visērtāko un efektīvāko pakalpojumu.

Darbs ārpus jauniešu centra Tartu Jaunatnes darba centram ļauj:

- veidot kontaktus ar jauniešiem, kas pavada laiku uz ielas,
- vērot, kur pulcējas jaunieši,
- runāt ar jauniešiem par tādām ar viņiem saistītām tēmām kā veselīgs dzīvesveids, pašreizējais un sociālais klimats, riska uzvedība un tās novēršana,
- informēt jauniešus par piedāvātajām iespējām un aktivitātēm,
- piedāvāt jauniešiem atbalstu un nepieciešamības gadījumā iespēju sazināties ar speciālistu,
- veikt digitālo jaunatnes darbu, kas jaunatnes darbiniekiem ļauj sniegt jauniešiem atbalstu sociālajos medijos un citās digitālajās platformās, un
- sadarboties ar citiem speciālistiem un organizācijām.

Bibliogrāfijas

Ministry of Education and Research (2022). Youth Work

<https://www.hm.ee/en/education-research-and-youth-affairs/youth-affairs/youth-work>

Council of Europe (s.a.). Youth Work

<https://www.coe.int/en/web/youth/youth-work>

Riigi Teataja (2010). Youth Work Act

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/517072020007/consolide>

European Confederation of Youth Clubs (s.a.). Open Youth Work

<https://www.ecyc.org/about-us/open-youth-work>

Ristikivi, L., Johanson, A., Tihane, K., Paddar, M., Brikkel, L., Maikalu, K., Mats, A., Kangur, A., & Aasmäe, T. (2012). *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale.*

<https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/projektid/monoabiraamat.pdf>

Vallsalu, T. (2013). *Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes.*

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31938/vallsalu_triin_2013.pdf

Reile, A., Mäger, T. (2021). *Mobiilse noorsootöö ja avatud noorsootöö ühisosade kontseptsioon*

<https://ank.ee/wp-content/uploads/2021/03/MoNo-ja-avatud-osa-kontseptsioon-VALMIS-16.02.21-2.pdf>

Pärnu Noorte Vabaajakeskus (s.a.). *Pärnu MoNo*

<https://vabaajakeskus.ee/parnu-mono/>

Tallinna Haridusamet (2022). *Mobiilne Noorsootöö*

<https://www.tallinn.ee/et/noorteinfo/mobiilne-noorsootoo>

SAGATAVOŠANĀS

DATUMS: _____

VIETAS, KUR DOTIES

TERITORIJAS ĪPAŠĀS
IEZĪMES

DIENAS MĒRĶIS

RISKU ANALĪZE

TĒMAS, KO PĀRRUNĀT

AKTIVITĀTES, KO VEIKT

MATERIĀLI, KO ŅEMT LĪDZI

REFLEKSIJA

DATUMS: _____

3

LIETAS, KO ES IEMĀCĪJOS:

2

MANI LABĀKIE MIRKĻI:

1

LIETAS, KO ES DARĪTU SAVĀDĀK:

KO ES DARĪŠU, LAI PILNVEIDOTOS?

ES LEPOJOS AR: